

3

Exemplum libelli de Reformatione missis à S. C. M. Ferdinand. ad Romos 114
Patres sacri Concilij Tridentini, quem tamen Legati non presentarunt.

1562.

(30)

Sacratissime Imperator, clementissime domine, articulos eos, quos Romani in Christo
Patres S. M. Legati, ceteriq; Romani et Venerabiles Patres in Concilio Tridentino
congregati, de reformatione Ecclesie proposuerant, reuerenter accepimus, ac
legimus attente, animaduertimusq; uel imprimis necessarium esse, et quasi
faustum aliquod tam salutaris negotij esse exordium, si Romani Patres a medica-
tione eius morbi, qui haud exigua huic uniuersa populari malo occasionem
prebuit, tam sanctum opus auspicarentur: quandoquidem cum ipsum Synodi
felicitate absoluebat modum, atq; ordinem summopere multi pii uiri, et loci
exoptauerunt hactenus, nihil opportunius arbitrantur nunc in Concilio fieri
posse, nisi prius de morum, abusuumq; reformatione tractaretur: Postea rectius
posse de controversis dogmatibus tractari. At uero quoniam sacra Ces. M. V.
petit a nobis clementer, ut quid de propositis articulis sentiamus. Nunquid
eos istiusmodi esse putemus, qui in hisce Septentrionalibus Prouincijs, ad
extirpanda uitiosorum morum, atq; abusuum Europa satis efficaces esse
uideantur: Proinde Sacratissime Cesar, tametsi non obscure cognoscamus
q; hoc arduum sit, et q; graue negotium, nec etiam ignoremus, nobis neq; tantum
iudicij esse, neq; eam rerum Germanicarum experientiam, ut quid in hac
tam miserabili rerum conuersione factu; optimum sit, ad amissum expe-
dere possimus: malumus tamen inconsideratus obediendo, q; cautius
inofficiori egisse uideri. Quam sane ob causam, speramus, planeq; confidi-
mus, si quid uel paruum circumspecte a nobis uel non satis prudenter
prepensum fuerit, id non in sinistram partem accipi oportere; per-
sertim, cum q; non simus, qui leges sacri Concilij accipere, non dare
se paratos profiteantur.

Quod aut sacra Ges. M. V. tanto opere hoc Tridentini Concilij nego-
cium urget, et in omnes partes oculos conuertit, eaq; disquirat cuncta, quae
felicem tam sanctae rei successum praebere possunt, et quae impedire, amoueri
conuincitur. Facit si tanq; Catholico Imperatore dignum, cum sit supra-
mus Catholicae Ecclesiae aduocatus: cuius hoc uel maximum officium
esse uideatur, ut quoad eius fieri potest, laboranti religioni Chris-
tianorum opem ferre conetur, elaboretq; hoc seculo, ut lacerata Eccliae
concordia sarciri queat, et dissidia tolli: quibus iam non paucis annis
uniuersus orbis Christianorum perturbatus, colliditur, non absq;
ingenti detrimento humanae salutis, nec sine blasphemia Diuini
nominis. Atque quidem ardens Studium, et hunc istum primum S. C. M. V.
Zelum, scimus non eo dirigi, ut uelit ullo modo quicq; prauiudicatum
uel s. sedi Apost. uel huic ipsi sacro Tridentino Concilio: sed ut
eo ipso se filium s. matris Ecc. obedientem, et sancto Concilio pro-
tectoorem declaret.

Præterea uero, cum S. C. M. V. (ut explicatius quid in utramq;
partem deliberandum uideatur, quae dubitare) ideo nobis et
pluribusq; alijs pijs, peritisq; uiris id negotij dederit, ut fontes inqui-
rantur, e quibus haec malorum serua promanauerat, et quonam modo
auerti posse existimetur: id sane eiusmodi nume esse apparet, ut
potius quid non expediat, q; quid expediat dicere nobis in promptu
sit; quando eo haec lucos progressa sit, quo peccata meruerunt nostra.
At ne nihil tamen egisse censeamur, ea sane omnia, quae ab alijs doctis
hominibus, et rerum Germanicarum peritissimis in hanc deliberationem eo-
quise promota, atq; disputata sunt in breue aliquod contrahemus compen-

diuum

lium; ne uidelicet, tam nostris, quae exigui iudicii sunt, q̄ doctissimorum
 hominum, qui hoc saxum diu uolutauerunt, consilijs nisi uoluisse intel-
 ligamur, sunt autem ea, quae illi attulerunt in medium haec: primum
 ut initio accurata quaedam inuestigetur, tam in populo, q̄ in clero, reformatio
 morum: deinde, ut eam reformationem continuo subsequatur solida qua-
 dam Ecclesiasticorum dogmatum, de quibus haec aetate nostra coeptum est
 controversari, explicatio. Etenim, in hisce duobus, quantum fuerit ritè, fe-
 liciterq̄, constitutum; tantum omnino labanti Ecclesiae allatum uideatur
 auxilij, uicissimq̄, quantum in eisdem, uel oratum ignoranter, uel pee-
 ratum temerè; tantum quoq̄, cernitur coram praesentis exitij

Quapropter, non quid maxime ipsimet cupiamus, tam spectandum erit,
 q̄ quid recto consilio effici possit, et ratione quadam obtineri. quam uerò
 longe, lateq̄, pateat, hoc reformandi cleri negocium, et hic refutandor,
 errorum labermentus, totius Europa ambitus, Italia fortassis et Hispania
 ab istis errorum diuerticulis excipiuntur, nos non ambigne docere queunt

Quam sane quasi oecumenici orbis contagionem si quis pensiculati consi-
 deret, non obscure poterit, quam in angustia haec sacrosancta Tridentina
 Synodus uersetur, intelligere. Itaq̄, uiri prudentes consent, eatenus p̄nti
 Concilio modum constitui oportere, quoad possibiles sit exequendi facultas,
 haec aut qualis nunc, et quanta reperiat, norunt omnes, qui quid in
 orbe Christiano agatur, non prorsus ignorant: nimirum, eo in statu iam
 res Catholicae Ecclesiae sunt, ut duo proponenda uideantur: quorum al-
 terum iam conficiendum in Tridentino Concilio uidetur, quippe ut reformetur
 clerus, abusus tollantur, et confirmentur reliquae religionis Catholicae:
 alterum cum uaria exorta sint de uero scripturarum intellectu dissensi-
 ones, ut ratio tandem aliqua inueatur, qua uel integre concordia sareiri

In Conc. Trident.
 facienda

possit, uel saltem de praecipuis Catholicae fidei articulis consensus statu.
quamq; uero uerumq; hoc uel imprimis eodem hoc tempore necessarium esset,
siquidem neutrum potest citra ingens Christiana Respublica dispendium
omitti: tamen res ipsa ostendit, uehementer requiri, ut initio nostras partes
emendemus, atq; conformemus, q; nullam possimus cum his qui antiqua re-
ligioni aduersantur disputationem inuicere. Proinde de reformationis
neg^o deq; confirmandis Catholicorum reliquijs, principio aliquid admo-
nere. postea non nihil de reduendis aduersarijs meditandum erit, sed
erunt fortasse, qui doctrina Christiana explanationem praecedere malletent,
reformandi autem studium subsequi debere: ne cum illa regula morum
sit, hi citra illam parum recte in Ecclesiam introduci queant, parum effi-
caciter in populo plantari, parum fructuose in tam diuersis humanae uita-
studijs in messem adollescere. At uero quis poterit ire inficias turpem cleri-
uitam dedisse his miserandis relapsi populi diuerticulis grandem occa-
sionem? sal terrae debebant esse sacerdotes, uti nos docet ipse uere sa-
cerdos IESVS CHRISTVS sed quid euenit? sal emarcuit, mutilis
factus est, foras eijctur, pedibus conculcatur. sed quorum hoc factu
culpa est? eorum scilicet, qui cum debuissent esse pastores gregis dominici,
pascabant semetipsos, gregem autem domini non pascebant. Itaq; iam
tempus illud incidit, quo dominus requirit oues suas de manibus
illozum, facitq; eos cessare ut ulterius non pascant gregem ipsius.

Tametsi uero dominus misericors est, ac dicit Conuertimini ad me, et
ego conuertar ad uos: et alibi, per Prophetam exclamat. Munda-
mini, qui fertis uasa dñi. Verum an non tamen obdurent potius corda
sua, cum hos sermones domini audierint, q; sese, uitamq; emendent
suam, uita loquatur ipsorum, mores declarant, res ipsa per se
locuples resus

locuples testis est. quod aut ista clericali vita labes non dedecit
 huic tanto defectibus, haeresiumq; malis magnam occasionem, pro-
 fecto nemo est, qui negare possit, cum uno ore, idem conquerantur uniuersae,
 si homines, praesentim cordati, ac pii, quando luce meridiana patet
 clarius, nullare magis populum a clero animum alienasse suum, q; ob mani-
 festam hanc istam impurae uitae turpitudinem, uariosq; alios Ecclesiasticarum
 rerum abusus, qui diu socordia Praelatorum dissimulati, nunc demum Diuino
 permittente iudicio, crudeliter uindicati sunt furore populi. Habitant haec
 istae sordes in oculis hominum, cordibus Peruersum infixa sunt, odio flagrat
 cunctorum Catholicorum, aequè atq; aduersariorum. Unde id iam euenisse ui-
 demus, ut gloriq; praesentim aduersarij, oculis omnem renuant cleri con-
 spectum, auribus respuant omnem cleri auctoritatem. Quam sectarum
 duces adepti occasionem facili absq; ullo negotio utramq; populi aurem oc-
 cuparunt, neutram reliquerunt clero, eoque causam perduxerunt suam, ut
 neq; Catholicae ueritatis doctrinam defendendo, neq; se purgando, si inno-
 centos sint, aut si rei, deprecando ullam queant audientiam apud ad-
 uersarios obtinere. Quapropter, cum mali mores cleri ad hanc defectio-
 nem populi causa quadam sint antecedentes, et quasi cognataeque censet
 uiri graues, primam huius tanti morbi medicationem a sanandis au-
 ribus, oculisque auersi populi inchoari oportere. Quoniam uero duo
 cum sint malorum genera, quae istos populi sensus a Catholica religione
 auertant, morum turpitudinis, et rerum Ecclesiasticarum abusus, quae sic
 oculos populi aperuerunt, ut in uisus cleri sit oculator q; Lynceus,
 sic aures oclusit, ut ad audiendam causam cleri sit aspice surdior:
 putant pii et Catholici uiri, si clerus suspici uelit, magnis fieri docet,
 omnino necessi fore, ut auctoritatem suam, quam turpiter uiuendo
 amisit, inculpate, honesteq; agendo recuperet. Etenim hoc unicum est,

Fidi pest eccie si
 audiui libenter
 dum populum

si usq̄ ullum est, et primum penitus tollendi huius Occidentis mali au-
spicium. Quia uero (quis, impietur?) praebuit euentem causam et grauem
istae cleri spurcitiis, non modo tot gentium Christianarum deflectioni-
onem: sed eandem rebellionem etiam nunc eisdem morum contagijs et
alut, et fouet, et auget in diem magis, atq̄ magis: idq̄ adeo impudenter, ac
pertinaciter etiam, ut clerus uniuersum Ecclesiae decus funditus euertere malle
uideatur q̄ unam inquinata uitae maculam sibi abstergi permittere. Quot
enim, et quoties non inutiles reformationum formulae propositae sunt cum a
PAULO TERTIO Rom. Pont. tum a diuo CAROLO QUINTO Imp. re-
quem autem tulerunt hi tanti conatus fructum? cum scilicet, ut posteriora
facta sunt deteriora prioribus. Videri haec enormia uitae populus, notant
Principes, fremunt uniuersi ordines Christianorum, odiumq̄ hinc tantum
exitit, quantum satis esse potuit ad conuertendam incredibilem populi
in clerum inuidiam: quae dum Principum animos exulcerat, plebis aures
auertit, dum eundorum oculos perstringit: manebit haec animorum disiunctio,
ualebit haec ista morum curpitudo plus in clero ad haereses nutriendas, q̄
ueritas doctrina in Ecclesia ad concordiam constituendam in Christiano populo.

Quamq̄ utrosq̄ hoc populus quidem, cum fidei Catholicae doctrinam non discernit,
ab impura uita cleri. Verum quid facias? Imperitum vulgus non facit seculi
cuius haec in se infirmitatem clerus sua integritate subleuare debebat
minime ignorans, quod Ecclesiae doctores ab ipsa luce, Lux mundi appellati
sint, et haec lege penitus ut luceat eorum lux coram hominibus, et ut
hi illorum bona opera uideant, glorificent caelestem patrem. Opportuni
quidem. Nam uidemus indoctam plebem citius honestae uitae bonorumq̄
operum exemplis moueri, q̄ intricata illa Ecclesiasticorum dogmatu
subtilitate erudiri. Bona aut opera cleri sunt, primum ut sanam doctrinam
eam ab Apostolis profectam in uniuersoq̄ orbe Christiano dispersam atq̄
propagata

populu' deinde hoc
est p[ro]fessari quod
docceant

propagatam doceant, scilicet ut caste, ut sobrie, ut pie, honesteque uiuant
in hoc saeculo, non minus morum honestati illustres, q[ua]m doctrina admirabiles.

Causa reformat
cleri

Quandoquidem ergo sic uulgus, sic populus, sic Principes in clerum affecti
sunt, tantoq[ue] in Ecclesia proceres odio flagrant: estne uerisimili, ut eos
eiusa sua alias per se non bona, iudices fore patiantur, quos uti capitales
hostes, hominesq[ue] impuros sibi iam pridem persuaserunt? non uidetur.
quoties audiunt aduersarij mentionem fieri reformationis morum, siue
explicationis dogmatum, tum illi confestim, medicae cura t[er]r[er]um. Turpis,
sumum enim aiunt esse, eum, qui cum aliorum se medicum professus sit, ip[s]e
semet diuersis scateat ulceribus. Itaq[ue] non absurde D. Gregorius eos
seius purgari oportere, per quos aliorum culpa feriri debeant. Quanti inro-
centis uitae opinio sit apud homines, uadys solet, ac diuersis ostendi ex-
emplis: Historia tradunt, Sparta eum fuisse hominem ingeniosum quidam illi
et moribus plane impurum: qui cum difficili quodam Pers[ar]um tempore salutare
consilium se habere ostendisset, a populo auditum non esse, quod inusitatu
putaret ~~ex~~ uase obsoleto, atq[ue] uadido liquorem sincerum promi solere.
Tanti nimirum momenti est in iudicio rudis populi opinio sinceritatis
quamobrem putant uiri graues ineruditum populum qui doctrinam a
moribus doctorum non discernit adduci non posse, ut sibi ullo pacto
uel aliquam credendi regulam, uel legem uiuendi tradi patiantur, nisi
eos, qui alios ueritatis, uirtutisq[ue] disciplinam docere uelint, ab omni
uitorum labe repurgatos uideant. Itaq[ue] redemptor CHRVS non solu[m]
dixit, qui sic docuerit, sed addidit etiam, qui sic fecerit magnus uo-
cabitur. Nam haec duo semper coniungi oportere suo declarauit exemplo,
cepit enim ille et facere, et docere. Huius salutaris praecipi suum Ti-
motheum admonuit D. Paulus. Forma inquit esto fidelium in sermone, in con-
uersatione, in dilectione, in spiritibus, in fide. Tanta quidem catholica fidei
euidencia inest, ut ipsa lux hor se satis sit ad ueritatis iudicium, sed

sed cur hæc ista euidencia nunc non apparet aduersarijs! cur repugnant!
cur tenebras eam lucem dicunt. quia enim sic est, ut uis quidam non inscite
dixerit animi affectiones zelo iudicio plerumq; nebulas solere obfundere
ne queant lucem ueritatis cernere. Ex clero aut grauis moribus adeo gra-
ua affectiones inuadunt populo. Ut cum huius iudicio crassa sit obdulta
caligo, nec possit nec uelit Catholica fidei nra euidenciam contueri, ne di-
peribere. quo aut enemate uitrosos istos affectus ex cordibus hominum elui,
quo item collyrio caliginem zelo iudicio offusam abstergi posse putamus!
Profecto non alio, nisi ante omnem de dogmatum controuersijs disceptatione
clerus in moribus zite iuxta antiquos Canones reformetur, et ex Ecclesia
tollantur multiplices diuersarum rerum abusus. Verisimile est omnino
si Principes, populusq; seductus, Catholicum clerum uideant ab his istis
repurgatum sordibus, quin confestim depositis priuatis animorū affectib.
sint citra præiudicium ipsam controuersia religionis causam sincero iu-
dicio aestimaturi, alteramq; aurem Catholicis præbituri, alteram suis
Quamq; uero necesse est fieri scandala, sed uae homini per quem fiunt, præ-
sertim clero, qui sicut supradictum est, saltem esse debet. At uero si
sal insulsus, si emareuit, si non modo inutilis, sed perniciosus etiam, quid
consuetum aliud, nisi ut foras eiectus pedibus conculcetur. Ejus aut nūc
clerum, conculcari pedibus, pro nihilo haberi, et tanq; publicum offendiculum
deueneri dixis, haud paulo plus. Verum est q; minime falsum esse cleri mo-
ros insulsos, esse uarios, esse turpes, esse æquè Ecclesie perniciosos
ac Deo execrabiles

At querit forte quisquam cuiuscemodi hoc Conciliū futurū sit, in quo
duntaxat morum censura exerceri debeat doctrina omitti; quando
hæc illorum semper corrigendorum fuerit regula. Si de reformandis
Catholicis hoc intelligendum est, nemo nostrum dubitare debet, quin

doctrina

doctrina apud nos integra sit, nec ulla admodum ageat disceptatione, sed eam, sicuti antea semper, ita nunc quoque esse legitimum omnis Christianae vitae Canonem. Sin contra de corrigendis Seltariorum moribus dicitur, nullam illi a nobis doctrinam quasi vitae honestae regulam receperint, nisi ipsi sacerdotes nostri prius correcti appareant. quod etiam fortitiam nonnulli conqueri possent, si morum censura ita, sicuti decet, integre tractari deberet, longo fore temporis spatio; nequidem plerumque iam graue sit Tridēti comorari diutius, itaque morum censuram suspendendam uideri, et pergendum in dogmatum explicatione. Nulla haec ratio est, tempus ad utrumque requiritur, et tantum omnino, quantum expediendo utriusque negotio abunde satisfuerit. Atqui uerò si illum temporis fastidium tam sancto tamque necessario in negotio locum habere deberet, satius fuisset Concilium non indici, quod indultum non uelle ad eum, quem res ipsa postulat, finem constanter perducere: cum absurdum censeatur, si Concilij negocia ex temporis spatio, et non temporis spatium ex Concilij negotijs metiri uellemus.

Quapropter, cum id ratio euadeat, cum haec tempora idem efflagent, tumque omnes uiri prudentes unanimi conueniant idem statuant, ut necesse sit morum emendationem initio sic tractari in hac sacra Synodo, ut deinceps de controuersis dogmatum disceptatio legitime institui possit. Confidimus itaque Romanos Patres in hoc sacrosancto Concilio congregatos, nihil neque prius, neque praestabulus ducturos esse, quod ut primo quoque tempore hoc emendationis opus melioetia, et ad optatum, felicemque finem perducatur. Nec diffidimus etiam, quin quidem Romani Patres cum uideant reformationis tractationem procedere debere cum pio zelo nostrum, non modo non repaerensuros, sed locum ei suum ex legitimis causis clementer tributuros esse, si sinceris animo, et summa erga Romanos Praeses obseruantia, ea quae in eum, et in eam reformationis usum necessario adiucunda existimantur,

811
Breuiter recenseamus, habita praesertim accurata quadam, et per
necessaria ratione huius corruptissimi saeculi: cuius morbum aequi
propemodum difficile est recte cognoscere, & arduum adiectus sanari
comiti: quae aut illa, et qualia sunt, quae adijcienda putantur
et q̄ longe, fusèq̄ pateant, ipsius negocij natura, atq̄ uis docet. Nam
si id, quod Catholicis populi adhuc reliquum est, ut saluum maneat,
tuere uolemus (sicuti certi uelle debebimus) principio necessariū
erit, ut turpes & ueni mores emendentur, et amoueantur ab Ecclesia
multiplices abusus: deinde opus erit, ut nobis aduersum populum
reconciliare conemur, ac profligemus ex Prouincijs Catholicorum
Principum seclarios duces: tunc ut de bonis Ecclesiasticis fiat mentio
quaedam. Postremo ut Romani Patres de nonnullis quæstionibus praeci
pidendis tempore uel admonerentur. De prima aut parte initio, quae
eiusmodi est, ut sequitur.

I

Primo, S^{mus} S. N. Papa PIVS per saerum Concilium exhortandus
atq̄ orandus est, ut si ubi forsitan circa S^{his} sua personam, statum,
et curiam suam, nonnulla esse perpexerit, quae emendatione
agere uideantur, ea in melius reformari benignè patiatur.
Tunc enim S^{tas} sua maiore cum auctoritate de aliorum erratis iudi
care poterit, cum semetipsam inculpatum iudicem cunctis exsi
buerit. Nam eiusmodi haec tempora esse uidemus, quae iam nunc
uite morumq̄ integritatem requirant in Proceribus praesertim
Ecclesiasticis, ut uix satis esse uideatur omnem cuiusuis fla
gitioni criminis culpam praestare, sed etiam, ut omnem (si tñ
fieri possit) cuiusuis delicti suspicionem uitare oporteret.
Metuuntur enim homines per seclarios seducti ex S^{te} primitiua
ecc^a

nota
de reforma
tione Pont.

Fort. tollere
an ferre, aut
exulare

Ecclesia mores presentis saeculi. Quapropter, dubium non est, quin
 PIVS Pontifex S.^m D. N. habita ratione paterna pietatis sua, et
 infirmitatis in decepto populo omnem sit rationem mitans, ut si
 quid tale in curia sua animadverterit, quod populum, nationesq,
 ceteras auertere posset, atq. ab amore, obedientiaq. R^oca sedis redi-
 dere alienozem, primo quoq. tempore emendetur, atq. amoveatur.
 Cum hoc pium Patrem uel imprimis deceat: qui non tam dura legu-
 disciplina, q. paterna uirtutis exemplo filios suos instituendos,
 corrigendosq. arbitretur.

II

Grauis quidem iam olim fuit, et ad huc est multorum prioru querela,
 quod nimis illa numerosa Card.^l multiplicatio onerosa sit et parum
 decora Ecclesiae. Opes enim Ecclesiae a tam multis Cardinalib. exauriri
 nec raro in eum ordinem parum idoneos coaptari, qui officiuulo
 potius sint, q. necessarijs Ecclesiae functionibus apti. Itaq. S. D. N.
 rogandum esse ut hunc statum, si non ad duodecimum Arto-
 saltem ad duplicatum uiginti quatuor cum duobus supernume-
 rarijs Cardinalium numerum pro gubernanda uniuersali Ecc^a
 sufficientem limitare, et contrahere dignaretur, prout in Cone.
 Basiliensi solemniter constitutum esse perhibetur.

III

Tamen uero Rom. Pontifex maximam habeat dispensandi potestatem
 praesertim in his quae iuris positum sunt, tamen animaduersum est,
 quod nonnunq. ex uoluntate dispensationes ad exteras nationes adferantur
 quae plene publicis scandalis sunt, quaeq. auctoritatem Apostolicae sedis
 non imminuunt tantum, sed dedecorant etiam, efficiuntq. tandem, ut

omnes alia dispensationes etiam legitime facta, uilescant, atq; contem-
nantur. Pie itaq; PIVS. P. S. D. N. coeteriq; Rom. Pres in hoc Concilio congre-
gati diligenter provideant, ut scandalum hoc ex Ecclesia submoueatur,
neq; in posterum aliquid tale dispenseatur, quod aut ipsos sacros Canones
sua penitus autte orbare, aut offendiculosam aliquam abusionem, ea
ista dispensandi potestate indignam pra se ferri uideri posset.

III

de Exemptionib.
con. iura

Eadem est ratio de exemptionibus contra iura communia passim concessas,
ut scilicet aucte Concilij reuocentur, omnesq; ^{Basilica} et monasteria utriusq; sexus
sub illius Episcopi potestate consistant, in cuius territorio uel Diocesi
posita sunt, ut sacri disponunt Canones.

V

de no retinendis
plurib. beneficijs

Etsi aut in Superiori Tridentina Synodo saluberrima sanctiones
promulgatae sunt, de abroganda pluralitate dignitatum et benefici-
orum, de personali residentia, de incorporationibus, ac
congruarum partium assignatione, et id genus alijs. Videmus tamen
eiusmodi statuta hactenus suum non ferre effectum, sed plane negligi
prorsusq; contrarium fieri. Videmus enim etiam nunc non uni unum
beneficium conferri, sicuti decretum fuit, sed a singulis etiam pluri-
Episcopatus, plures Praelaturas, plures Canonicatus, plura deniq;
curata beneficia, si non directe, per indirectum tamen, malis qui-
busq; artibus impune impetrare, atq; tenere, qua sane dignitatum
beneficiorumq; pluralitas, eorundemq; siue uniones sint, siue incorpo-
rationes, siue reservationes, siue comenda, ac gnis eiusdem similia

profecto

profecto non extrema causa sunt, quod tota passim haerese exortitur, regentur
 totq; schismata ubiq; Christianarum gentium Ecclesiam Dei miserabiliter
 vexant, atq; dilacerant. Quia enim nonnulli partim simoniacas artibus
 pinguiora Ecclesiarum emolumenta ad se rapiunt, ac ipsa ministerioru
 onera in Vicarios reijciunt. Fit plane, ut mercenarij ita faciant, quemad-
 modum de ijs dixit ipse Dominus, hoc est, quoniam praeter conducti laboris
 mercedem nihil spectant, gregem domini uel negligenter pascunt, uel omnino
 obijciunt lupis, quos non tam ipsi fugiunt, quam cum eis comunem in eunt
 societatem. Ac si qui tamen in tali gne hominu probiores sunt, certe ob
 tenuitatem assignatae mercedis saepius aut fame coguntur functionem
 deserere, aut inuiti sese ad seclarios conferre. Interea pingues illi et
 Symoniaci cauponatores nulla cura tanguntur commisi gregis, saluus
 ne hic sit, an pereat, bene ne an male pascatur a mercenarijs, nihil id
 putant ad se pertinere, nisiominus sedulo lanam et lac, et si quid
 praeterea emolumentum est, auide exposcet, ut sit unde omni generi libi-
 dinis, ac uitiorum copia et opes queant suppetere. Hinc defectus illi
 ministroz prorum in Ecclesia, hinc neglectus, et diminutio predica-
 tionis uerbi Dei, omisio cultus Diuini, profanatio sacramentoru
 deserto Ecclesiasticoru officioru, hinc etiam tantus Auditoru, Bonaziuq;
 literarum, et imprimis sacrae doctrinae contemptus enatus est, ut in uni-
 uersis Germania gymnasijs, nunc uide tot Studiosi adolescentes,
 quot olim in singulis erant, reperiantur. Quis enim plantat ui-
 ueam, et non cupit fructum eius comedere? quis pascit gregem
 et lac de grege non desiderat? Qui altari seruit de altari uiuat
 inquit Apostolus et Moses. non ligabis os boui trituranti. Quid aut
 nunc fit? Certe per Symoniacas artes cunctis Studiosis, doctisq;
 uiris omnis ad legitima uirtutum premia pracluditur.
 Cum pleraq; Cathedra in Germania quasi ex lege constitutu habent
 ne ullum habeant in Capitulo suo Doctorem, cum iam non solum

docti uiri ubi desunt, summis præmijs ut adsint accersi deberent;
sed etiam studiosi adolescentes in diuersis ali. Academijs, ut deinceps
illozū eruditio huicæ præsentibus Ecclesie uinis opem ferre posset.
Quamobrem, sacri Concilij fuerit, primum ut antiqui canones serio re-
nouentur, qui iubent singulis singula beneficia conferri, et hæc quidem
non nisi idoneis personis, plura aut uni, eidemq; non idonea, non uetat
solum sed solebant etiam olim pennis ulcisci. Demde bene P^m P^{res}
operam, ut secundum Decreta Lateranen' Concilij singula Collegia si
parua sūt, paruas Scholas, si magna, magnas erigant, statuantiq; om-
nino, nec ullum se Catholicæ cleri seminarium posteritati relicuros esse
nisi sic singulis singula distribuantur beneficia, ut et Doctores
præterea complures aliquant, et mediocri multitudine Studiosorū
adolescentum pariter sustentari necessarijs opibus Ecc^{ie} Promi-
deant itaq; diligenter, ne posthac clerus conumeretur in duabus Eccle-
sijs, cum hoc negociationis illicita sit, turpisq; lucri potius, q̄ ullus
laudabilis mos ueneranda antiquitatis in Ecclesia. Et deniq; con-
ductis presbyteris non committantur Ecclesie, sed una quaq; cui fa-
cultas suppetit, proprium habeat sacerdotem. Ideoq; ad cauendū redan-
et fraudes simpliciter statuatur quemlibet Archiep^m solo et unico
suo Archiepiscopatu, quemlibet Ep^m solo suo Ep^{atu}, quemlibet Pra-
latum sola sua Prælatura, utidemq; Canonicum solo suo Canonicatu
et Parochum sola sua Parochia contentum esse debere. Sensantib;
interea, nec obstantibus iuribus, consuetudinibus, exemptionibus
dispensationibus, incorporationibus, reservationibus et Comendis
quibuscunq;. Nisi enim omnis Ecclesiasticarum dignitatum et be-
neficiorum nundinatio prorsus sublata fuerit, singulisq; Ecclesijs
singuli, non quidem mercenarij, nec conductij, sed proprij mi-
nistri ad quos proprio iure ones spectent, sine personarum ac-
ceptione, sed solius uirtutis dum taxat, probitatisq; ac erudi-
tionis

tionis habita ratione, et qui perpetuo residentia uelint, constituentur
nullam omnino spem esse religionem Catholicam uel conseruari, uel
instaurari unquam posse, omnesque pri et peccati homines Catholicum palam
profitentur

IIIV

VI

Quum dignitates, et beneficia Ecclesiastica dentur propter officia, ac
iura Statuant Canonica Episcopos in locis Cathedralium Ecclesiarum
residentes, eaque que ordinis et officij sunt Episcopalis per se exercere
deberent: cumque tamen haec a pluribus non obseruari constet: sacrosancta
Synodus Tridentina merito haec in re uigilare debet, ut in posterum
omnes Epi in locis Cathedralium Ecclesiarum fixam teneant reside-
ntiam, nec quoque temere expellantur, nisi ad suprema exigat necessi-
tas Ecclesiae: nec officium quod suum cuiusque Episcopi proprium est, in
Vicarios transferant: sed cum Epi minus ut confirmare baptizatos
examinare, atque ordinare imbutandos, iudicia ecclesiae exercere, celebra-
re synodos, uisitare dioceses, ac si qua eiusdem generis alia: debebant
Epi haec officia tanquam propria, et sua non deponere, uicisimque nec
imponere uel suffraganeis, uel officialibus suis, sed ^{met} per se haec omnia
administrare per se. Quod si uero haec omnia sine propter gra-
uiorem aetatem, aduersamque ualeitudinem, siue ob alia quaedam
nimis ardua negotia, siue etiam propter imperitiam suam obire
per semelipsum non possint, detur opera, ne ea functiones Episcopales
qualibuscumque, sed hominibus aptis, ac singulari doctrina, industria
ac probitate praeditis, nec unico uicario, seu officiali quantumuis
idoneo (quemadmodum plerumque solet) totius diocesanos admini-
stratio in causis spualibus committatur, sed aliquot diuersis per-
sonis discriminatum quarum aliae ob aliam eruditionis comen-
dationem insignes sint, ut Theologis Theologicae, Canonistis
Canonica assignentur negotia, quum et neglectas parum uisita-

tionem, diocesanasque synodos singulis annis haberi mandentur.
quum sine his neque veritas Ecclesiae consistere, neque ulla disciplina
cum populo, tum clero retineri possit.

VIII

Pro sacram.
rebus accipien

Quoniam vero cum Ecclesiae passim tam superflue dotata, atque fundata
sint, ut ex earum proventibus facile queant omnia onera quae illis
imponi consueverunt sufferri, cumque ab ipsa Catholica Ecclesia gra-
uiter sancitum sit mysteria Dei gratis absque ulla pretio dispensari
debere sub excommunicationis poena. Magnopere denderandum videtur
ut eorum Canonum antiquus rigor in Ecclesiam reuocetur. Non enim
a baptizandis uel consignandis fidelibus, non pro Crismati, uel Eu-
charistia, non pro conferendis sacris ordinibus, non pro dedica-
tis Basilicis, non pro benedictionibus nubentium, non pro sepultura,
non pro exequiis mortuorum, non pro muestituris Ecclesiarum, uel alia
id genus spiritualibus, praecia, uel premia ulla exigenda, atque adeo
gratiam sperantem pro nullo pretio uendendam esse, Canones antiquiue-
nerunt, et ipsa Ecclesiae uetus postulare uidetur. Non obstantibus quacumque consuetu-
dine in contrarium introducta, cum diuturnitas temporis non minuat, sed
augent peccata, prout Sacra Synodus decreta, et sacri Canones testantur.
Quorum auctoritati iam pridem uiolata ceperunt penes omnia sacra et profana
in Ecclesia precio uenire, non absque turpissimi questus auaritia. Qua-
propter sacri Concilii accurata inspectione admodum opus erit, ut haec ad
normam ueterum Canonum, quo ad eius fieri potest, reuocentur.
si qua autem fuerint Ecclesiae passim, quarum adeo tenues annui
redditus sint, ut absque talibus quotidianis emolumentis ministeria
Ecclesiastica sustinere non queant. Haec igitur ab opulentioribus
Ecclesiis subleuanda sunt, ne cum alia abundant, alia squabeant inopia.
parum aequali conditione iugum Domini supportare cognoscantur.
Quam ad rem fortasse non inconsultum uideri posset, si cueatis be-
neficiis, quae tenuiora sunt, quae ut necessaria Ecclesiae munera obiri queant
aliqua

aliqua non curata beneficia incorporarentur. quandoquidem alias in
comperito sit, plerosq; huius beneficijs, quae animarum curam non habent
annexam, pessime abuti solere

VIII

Quia Symoniaca haeresis totum Ecc. corpus ita occupavit, ut morbus
ille ferè incurabilis esse videatur: itaq; quo periculosior haec pestis est,
eo magis sacro Conc. emittendum erit, ut ab Ecc. sca q; latissime pellatur,
constitutionesq; Canonicae, tam veteres, q; recentiores contra Symoniam
adita innoventur, eazundemq; transgressores, semota omni miseri-
cordia severissime puniantur

De Symonia

IX

Verus quærela est, ac a diversis repetita Doctoribus in nimis magnam
crevisse acerum humanas Pontificum, et Prælatorum constitutiones
et hæc quidem obligatione promulgatas, ut si quis has quoquo modo, vel
saltim mediocriter transgressisset, mortalis peccati reus censeretur. Unde
multarum tales voces audita sunt. de levi iugo Christi, ac de lege liberi-
tatis iugum ferreum factum esse, onusq; supra modum grave, duxerit
premens comites Christianorum, idq; adeo, et ut tolerabilior sit Judæorum
conditio qui dantur sexcentis (aut circiter legibus) legibus obstrin-
gentur, q; Christianorum qui gravantur infinitis. Inter hæc aut tam
diversas leges, ac varias quis Christianus potest absq; perpessus cordis tremore
et exærnificata conscientia securius versari? Deliberent Principes
in Concilio an non expediret ut hæc humanarum sanctionum multitudo
nonnihil contraheretur, reseretur, abolitisq; superuacaneis: an item redire
debeat, cum Prælati suas constitutiones, quæ iuris positivi sunt, æquet
obligationi Juris Divini

De humanis co-
stitutionibus

X

Quamq; vero s. Canones prohibent ulla excommunicationis censura in quæq;
temore ex quavis levi causa animadvertendum esse, eum sint certa quedam
excommunicationis peccatorum græa expressa, ob qua hoc Ecclesie fulmen ei aculandum

De excommu-
nicationibus

censeatur, nihilominus tamen compertum est, plerumque leuiculus de causis
et prophanis quidem: mirum, ut quia decima persoluta non sint, uel
quia debitor non soluerit usuram, et similia, non absq; maximo offen-
diculo in miseris homines fulminari solent. Erat aut; hui; excommunicationis
gladius in primitiua Ecc^{ia} quadam ueneranda raritate formidabilis;
nunc uero, per abusum in extremum uenit contemptum. Est enim ex-
communicationis (seu anathema) aeterna mortis damnatio, nec nisi pro mortal-
crimine imponenda, et illis quidem solummodo, qui aliter corrigi non po-
terant. Omnis enim Christianus, qui a sacerdotibus excoicatur, et ab ecc^{ia}
comune remouetur. Sathana, qui extra ecclesiam est, traditur; unde et
illos, quos Ap^{tl}us Sathana esse traditos praedicat, excoimunicatis a se
esse, declarat. Erat ergo salubriter per sacrum Concilium prospiciendu,
ne Pontifices, aut Praelati, aut alij Ecclesiarum gubernatores, hoc ter-
ribili excoimunicationalis gladio extra casum peccati mortalis, et no-
toriae incorrigibilitatis abutantur.

XI

Gravis uidetur abusus, omnem Diuinum cultum ridicule, et negli-
genter sine deuotione, et reuerentia peragi, tantaq; praecipitatione
preces effundi, ut orantes seu psallentes, ne se ipsos quidem intelligere
queant, nedum q; pie, et deuoti psallant, canantue, expendere; quando
id curant unice, ut q; ocius absoluant, quiduis potius libentiusq;
facturi, q; huius Diuinis officijs studiosè animam adijcere. qui abusus
et Deo ingratus est, et multis praebet occasionem ut minus libenter
sacris cantionibus intersint, confestim ex tali contemptu facti ab om-
nibus ritibus Ecclesiae alieniores. Cogitent ergo Rom^{ani} Praes modum
quendam eiusmodi, quo haec uitia corrigi possint, ne uideantur
quae Diuina sunt, tam leuiter praecipitentur. Adrit deuotio, adrit
animus diuinis rebus uacans, et quae cantantur, aut leguntur
pronunciantur apte, distincte, tractim, quo seruetur pia grauitas
ne plus ore, q; corde Deus coli intelligatur: neq; illud Prop^{ter} Secretu
nobis exprobrari queat. Hic populus labijs me honorat, cor aut
eoni

quare infligen-
excoicatio

De praecipitib.
orationis.

coru' longe est a me. quid enim prodest strepitus uerboru', ubi
cor mutuum esse appareat?

XII

De libris ecc.
congregatis

Cum negari nequeat temporu' uitio multa nepta, apocrypha, parumq'
ad uincoru' cultu' pertinentia, in cantiones, et preces Ecc.^a irrepisse
sacro Coni.^o omitendu' erit, ut libri Misales, Graduales, Antiphonarij
Agenda, et Breviaria religiose, ac diligenter, cognoscantur, et reu-
pugentur, utq' nihil in Ecc.^a legendu', canendu', orandu', seu po-
pulo proponendum permittatur, quod non sit ex Diuinis literis
desumptum, aut uscu' omnino consentaneu', prout uel ex s.
Patribus, uel probatis Historijs ecclesiasticis demonstrari possit,
prout antiquis Concilijs cautu' esse cognoscitur. Et cum isthaec pra-
cipitatio maxime per preces, et cantus plus equo prohibeores causet?
quibus ad fastidium usq' clerus grauatur, expediret utiq' hanc tadio-
sam prolixitatem habito delectu resciri, cum melior sit quinq' psal-
moru' decantatio cum cordis serenitate, et hilaritate spuali, q'
totius modulatio Psalterij cum cordis anxietate atq' tristitia

XIII

De lingua
uernacula

Deniq' cum imperita utriusq' sexus populi multitudo in cultus Di-
uini ac Sacramentorum admittatione lingua uernacula
usum magnopere uegeat: cumq' e' multoru' tam recentoru', q' ueteru'
Ecc.^a Doctoru', et Scriptoru' monumentis utiq' constet, eundem aliqu'
morem in usu Ecclesiae fuisse, et etiamnu' alienubi, ut pote in Regno
Granata, et in Croatia esse, posset hic articulus quoq' in Concilio
proponi, atq' deliberari, an non Ecclesia, tanq' pyssima mater pro
presentis temporis conditione permittendum existimaret, ut licet
alienubi Latinis canticis uernaculas pure omnino, et fideliter uer-
sas intermiscere, suo tamen loco, et tempore, et eas saltem quae populi
deuotioni conueniat, nec pfanet Diuina illa, et arcana saeroꝝ Bibliothꝝ mysteria

De cleri per-
uersis moribus

Dolendū profectō est, uniuersū clerum (proh dolor) a semitis, et ue-
ligijs Patru ita enormiter degenerasse, ut omnis illorum, et uita, et mores,
et cōuersatio cunctis s. Canonum decretis ex diametro aduersetur. Stat
apud clericos omne uitium in præcipiti, uersos scilicet in saqueū uirtu-
sum, et in omnibus locis ponentes scandalum, ut non immeritō querere
et dicere liceat ubi est Deus clericorū? Interim promiscua populi
multitudo perniciosis istis offendiculis uelementer exacerbata, omnem
sacerdotica fidei nostra doctrinam, ex cleri uitijs metitur, quasi ex fructu
arborem aestimans. Eoq; tandem progressa est impudentia cleri, ut fla-
gitia quæ in laicis publicis penis uindicantur, ea sibi sacerdotib; im-
punē quasi optimo iure licere arbitrentur: cum eorum tamen esset
quibus præesse debeant eos non modo qui eiusmodi crimina designant
legibus, et doctrina coercere, sed suo etiam honesta uita exemplo illis
præire, ne talia patrandā esse unq; in mentem ducere uelint. Quocirca,
sacro Cone. cogitandum erit de rationibus quibus clerus ad uitam pu-
riorem reducatur: ut cum clerici uocentur, hoc est qui sint in
sortem Domini electi, id esse quod dicuntur, elaborent, tam uita,
q; habitu, tam exemplo, q; doctrina, idq; re ipsa, non uerbis haud
immemores, exempla q; uerba mouere.

XV.

De statu mo-
nastico

Non minus utriusq; sexus status monasticus ab institutis suis ad
modum grauiter degenerauit. Quoniam Praelati, et Regulares
olim orationibus, meditationibus, studijs, et laboribus uacabant
ac in humilitate frugaliter uiuebant, et qua ^{ultra} necessi-
tatem supererant in pauperes, et educationem studiosorū, quo
possent Ecclesie Christi olim usui esse, utiliter expendebant.
Nam uerū quid fit? Neq; ullam Domini cultus rationem habent,
neq; ullam obseruant regularis uita disciplinam. Praelati magna ex
parte ore Catholicam Ecclesiam profitentur, corde sunt haereses
amplexi.

de Abbatis.

amplexi: monastica bona surripuit, cenobia uastant: ut conuentuales
 habeant, non dant operam: et si quos habent, eos sic tractant, ut aut Abbati
 fiant in omni q^{ue} flagitioru^m similes, aut si id non placet, aufugere co-
 gantur, abiecto monastico habitu, professionis suae immemores: unde non
 raro plena apostasiae crimen consequitur. Unde etiam et hoc euenire
 uidemus, quod in cenobis etiam opulentissimis uix unum aut alteru^m
 reperias monachu^m, qui uel propter paucitatem confratru^m, uel propter
 eadem imperitiam peragendo, Diuino cultui sufficere queant. Tales
 su^t Patresfamilias plerunq^{ue} illi, qui si ab Ep^{iscop}ali iurisdictione exemptos
 gloriantur. Si sane loco conuentualiu^m numerosum militiu^m seruitoru^m
 et equorum familiam ad fastum, et pompam potius q^{uam} ad necessitatem
 nutriunt, multosq^{ue} otiosos, et uanos faciunt sumptus, omnia uel nimio suo,
 cui indulgent luxui, audaciter decoquentes, uel in priuatam suoru^m amitoru^m,
 non publicam monasterioru^m (ut deceret) utilitatem conuertentes. Quae cum ue-
 robra sint, q^{uod} ut ulla conuersatione clari queant, sacro Concilio pensan-
 dum relinquitur, si qua ratione ordo ille monasticus, uel ad primaeuam
 suam institutionem redintegrari, uel ad mitiores regulas relaxari, aut
 alijs legitimis modis, et melijs prouideri queat, ne tanta monasterioru^m
 bona, ac diuitiae tam flagitiose dissipentur, sed in alios aequi pios, et
 Ecclesiae Dei utiles usus deputentur, et conuertantur. Haec quidem su^t
 quae p^{ri}mi uiri et docti, et Catholici uiri articulus, qui de Reformationis
 negotio a p^{ri}mis Patribus Tridenti propositi su^t, ut emendari clerus
 possit, et abusus tolli, adijcenda putauerant. In quibus licet multa,
 quae in specie pressius explicari potuissent, praeterita su^t: in genere
 tamen possunt aliquid eoru^m admonere, quae cateruatim grassantur
 praesertim in Germania, caterisque uicinis prouincijs ac Regnis. Nec
 dubiu^m est, quin sua quaq^{ue} natio habeat priuata quaedam, et pro-
 pria uitia, quae tamen cuiuscemodi sunt, et qualia, non aliunde
 rectius poterit, q^{uam} eius gentis indigenis cognosci. Quid potissimu^m
 in clero Germanicae nationis desideretur non plene quidem, at non

inutiliter tamen poterit animaduertere ex ea reformationis formula
quam D. CAROLVS QVINTVS se me quondam proponi Imperij Statibus
curauit. Extant etiam alia quaedam reformationum exempla ab ali-
quibus Archiepiscopis Germania tentata potius, q̄ in effectum perducta
qua non parum P̄m̄s Patres admonere poterunt de his quibus clerus
in Germania laborat

De supplone
Prelatis data

Atq̄ uero, quo propius P̄m̄s Patres, et clarius intelligere possunt qui in
Regnis ac Prouincijs s. C. M. v̄ra immediate subiectis status religionis
sit, tam in clero regulari, q̄ seculari operere prout fore arbitramur, sic s.
C. M. v̄ra ipsis faceret istius supplis libelli copiam, qui nuper oblatus
est, nomine Prelatorum eorum, qui in illa parte Archiducatus Austria
est, qua est ita super fluum Anasum. Ex quo quidem supplis libello
poterunt P̄m̄s Patres manifeste cernere, quid Saera C. M. V. de instaura-
tione Catholica religionis, deq̄ corrigenda disciplina monasteriorum
nisi mature occurratur, sperandum sit. Quamobrem C. M. V. P̄m̄s
P̄es, pia quadam intentione summo perere hortari, atq̄ obtestari debent
hoc necessarium reformationis opus ut sibi uelint esse cordi, atq̄ sic
omnino statuere secum, nisi reformationis remedio sese miseris, afflictis
Catholicae religionis reliquijs, mature subuentum fuerit, in his Septentrio-
nalibus prouincijs de uniuersa fide Catholica breui altum iri, moram
enim haec res nullam fert ulteriozem, in forebus periculum est, in ipsa
penetrata sese ingerit, partim dolo, partim manifesta ui

Neq̄ uero propterea quod C. M. V. tam istam cleri reformationem tam
topere urget, debent P̄m̄s P̄es ullam concepere suspcionem quasi C. M.
id labore tantopere, ut reformationis censura tantum uelit uexar-
clerum, ac secularem statum immunem prateriri. nequaquam hanc esse
mentem M. v̄ra scimus, quando constet haud paucioribus statum se-
cularem, q̄ spiritualem utijs scateret. Quin uero cu' ad huius poline
ordinis

de persona Cas. II.
reformatanda

ordinis emendationem res dedulta fuerit, adeo S. C. M. V. via neminem
praeteri uolet, ut ne personam quidem uelit suam exemptam uideri, a
qua tanq[ue] a supremo capite initium sumendum statuit. Quocirca, non
dubitamus quin S. C. M. V. parata sit omnium actionum suarum ra-
tionem reddere, Ac si quid forte ab se (qua humanae conditionis fra-
gilitas est) delictum fuerit, id ingenuè fateri uelit, ac emendare
serio: nec auxiliante Deo, ab illo officio quod p[ro]m, quodq[ue] Christianu[m]
debet Principem, et Catholicum Imperatorem, qui se sanctae matri Ecc[lesi]e
semper obedientem filium exhibeat, recedere uelli nu[m]q[ue] cogitauit

h[ab]it. execu-
satio

De reformatione quidem Sac[ra]e breuiter P[ro]mos P[ro]u[er]s[us] admonendos esse ar-
bitrati sumus, Idq[ue] ista lege quidem, ut hoc p[ro] in Catholicam religionem
Zelo n[ost]ro nihil auctoritati, uel s[an]c[t]i N. uel sacrosancti Tridentini Concilij
praedudicatum uelimus, cuius iudicio sese aequae summi, atq[ue] infirmi reue-
renter subijcere debent.

Recapitulatio

Dictum superius fuit id imprimis committendum esse in Tridentino
Concilio. Primum ut uitiosi mores cleri repurgentur, tollanturq[ue] ex Ecc[lesi]a
abusus, deinceps restare, ut etiam cogitetur quonam modo se exiles
Catholici populi reliqua saltem retineri in officio, si non adangeri
queant

Quamq[ue] uero si quisq[ue] ardentem ad defectionem, et ad Haereticos pleriq[ue] omnes
h[ab]eres uant, contraq[ue] q[ui] difficulter perpauci queant in Catholica fide
retineri, consideret, apparet omnino omnem conatum ea in re esse
inane, ac uiri tamen prudentis non peritus desperant, si opportuna
adsibeantur remedia, quoru[m] alia extrema diei consueuerunt, quia extre-
mis morboru[m] periculis applicentur: alia molliora sunt, et malaymata
quodam suis attemperata morbis, qui ignem ferrumq[ue] reformident.
mitiusq[ue] tractari uelint. Solers medicoru[m] regula est ut uerum axioma
longoq[ue] uis receptum contraria contrarijs curari oportere. Atqui Ec-
c[lesi]a tamen ne remedijs maior, minorue uirtus sit, q[ui] est uis, atq[ue] malicia

morbi. Itaq; si suum Ecclesia ius esset integrum, ac inuiolatum, liceretq; ei
explicatis, non obsignatis tabulis rem tueri suam, non alia nobis ^{non}
esset medendi ratio, q̄ extremis malis extrema adhiberi remedia,
hoc est, quoniam falsa sectariorum doctrina est, anathemati feratur,
doceatur uerior. quoniam uitiose persona in clero sūt, et mutiles re-
moueantur, collescentur utiliores. quoniam iniuria sunt bona Ecclesiastica
directa, iure repetantur, suoq; usurpentur, et legitimo modo. At uer-
quia languent uires Ecclesiae, incisi sunt iudiciorum nervi, deest
exequendi iuris potestas, proinde necesse est, quod directi iuris fuit
hactenus, et rigidi, id mollioribus inflecti ambagibus; sed ea lege tamen
ne quid largiamur personarum fauori, quod Diuini iuris est proprium
ne, ue, quod placide possit, beneuolēq; componi, id temere, atq; acerbē
dilaceretur.

Consideret hae ^{Primi} Patres, expendantq; pariter an non res ipsa effla-
getet nunc aliquid eorum, quae iuris positum sūt a seueritate ecclesiasti-
cazū constitutionū relaxandum esse. Quamuis enim contra Patrum
Statuta condere aliquid, aut mutare uelle auctoritas uetat Ap^{ca} sed
id tamen praecul dubio de Statutis, Canonibusq; eis, qui iuris Diuini
explicationem complexi sunt, intelligendum est, non de sanctionibus
positum iuris. Haec etenim eiusmodi sunt, ut auctoritati suae Rom. Po-
sue alicuius Concilij et mutari queant, et penitus aboleri, etiam si
ita locus, tempus, persona ex necessarijs causis postulent. Quapropter
ne ipsi quidem sacri Canones reprehendūt, si humana Statuta ra-
tione temporū uarietur, praesertim cum uel ugens quaedam ne-
cessitas, uel euidentis utilitas id exposcat, quemadmodum saepe
usu uenisse meminimus. Scimus enim Ecclesiam frequenter ea
sua usam auctoritate, cum illa plerasq; diuersorum Conciliorum
sanctiones, quae ex certis causis, et circumstantijs ^{condita} fuerant, proflata
tamen aut correxit, aut mutauit, aut ademit aliquid, aut adiecit
nonnulla

De moderatis
positiuis iure

nonnulli. Est hoc ut sic fiat, nonnunquam ualde necessarium, Quia enim temporu
 uicissitudines uariantur, nec mores hominum iidem sunt nunc, qui fuerunt
 superioribus saeculis; ideoque fit, ut nec eadem leges, quae de illis promul-
 gate habentur, de hisce nostris haberi possint. Neque etiam haec nunc primum
 nata positum iuris uarietas. Legimus Moysen ex mandato Dei aeneum ser-
 pentem fabricasse, ut esset aduersus serpentum morsus remedium, eundem longo
 tempore post Rex Ezechias ex certis causis destruxit, atque deleuit. Eadem
 aucte potest Rom. Pont. seu generale Concilium leges antiquas de priscis moribus
 latis, mutare, et inflectere ad normam huius saeculi, modo id diligenter ca-
 neat, ne quid in tali uariatione, quod ad substantiam pertinet diuini iuris,
 mutetur.

Stabilita igitur hae discretione inter ea quae diuini iuris sunt, et mutari
 non queunt, et inter haec, quae iuris humani, et mutari queunt, facilius erit for-
 sita haec catholici populi reliquias conseruare, ut maneant constantes, quam
 uersam, quae defecit multitudinem, reduci: aut aliquando resipiscat. Eam ob
 causam illud initio sibi uelint esse cura Rom. Patres, ut primum nostra robo-
 rentur, hoc alterum deinceps tentari poterit, cum tempus benigniorem
 (uenti speratur) occasionem obtulerit.

Duplex autem genus hominum est in catholicoorum Principum prouincijs, quibus
 opiculandum erit, si has cath. religionis reliquias inuolumes fore cupimus;
 inuicudi et lasciuu sacerdotes, et populus ad haeresim ualde procliuus:
 quod uero ad populum attinet, sperant uiri prudentes, ac pii posse illum
 in disciplina cath. fidei retineri, si ea concederet synodus Tridentina, quae
 iure concedere potest. Non quod (ut V. pro se personarum sua cupiat ullum
 praesae Ecclae ritum mutari, satis enim ipsa est in fide cath. diuino aux.
 confirmata, sed quicquid hae in re consulit, facit id omnino publicae tran-
 quillitatis causa, nulla habita ratione privati, siue comodi, siue affectum
 ullius. Fundamentum autem eius sui Concilii putant isti pii uiri esse, quia po-
 pulus uti rudis est, ita minus intelligit subtiles illas haereticorum asser-
 tiones, sed crassiores aliquot articulos, qui ueritatis breuem aliquam praeser-

de continendo po-
 tulo in officio

Crassi arti de
utraq. spe,
De esu carniu
De coniugio sacer
dotum,

hos. seu h^{is}

Articuli populi

ferre uideantur, pertinaciter arripere solet, ab usq. se nullo modo ducere
permittere. Eiuscemodi articuli aut sunt de utraq. specie, in coena dñi, de
esu carniū, de coniugio sacerdotum, ac si quid rerum simul. Itae qm in
sacris scripturis aliquam ueritatis euidentiā habere putantur, ob eos
dem articulos, cum ad uulgi illecebras explicati sint credit populus etiam
reliqua sectariorum praua dogmata (etiam si ea non intelligat) recta esse
atq. salutaria. Noūt has populi affectiones sectariorum duces. Quo circa,
cum hi se a Catholicis magistratibus peti animaduertunt, tum illi contum
ad populum se, et ad nobilitatem conuertunt, uociferantes mutilari
Testamentum Dñi, dum altera species denegatur; stabiliri doctrinam
demoniorum, dum sacerdotibus coniugium non permittitur, et populo
interdicitur esus carniū. Credit uulgus hae scripturarū uerba per
se satis clara esse, ac uentis illis Catholicorū explanationibus opus non
esse. Ea de causa imperitus populus, quoniam hos tres articulos putat
se recte in scripturis sacris intelligere, recte etiam a suis sectarijs ex
plicari, atq. et cetera dogmata suorum seductorum, quae non intelli
git, parā defendit pertinacia

Viri talium rerū ignari, ipsiq. uis edocti, arbitrantur non facile multi
tudinem populi in Catholicorū principum provincijs seductam ad uiam
reduci posse, nisi aut ipsi seductores Paroeci a frans optimibus re
uocentur, aut ab eis arte quadam, et industria subtrahatur uulgus
si populus ea posset, quae se de tribus illis articulis in scripturis sacris
credit recte intelligere, ^{obtinere a Cath. Praetatis, si aud magnopere,} illum pro subtilioribus illis suorum duorum
dogmatibus, quae non intelligit, pugnaturum esse, uerisimile est, cum in
plerisq. locis plebs aliās studium nouitatis pertesa, iam cepit suos
sectarios Paroecos propter omne flagitiorū genus auersari, ob
solum coniugij usum adhuc amplectitur, uicissimq. in Catholicis sa
cerdotibus cetera ferre potest, impurum uero calibatū extreme
odit semper. Quod sane homines literati, qui honestioris uitae esse
sudent

Student, utrumq; ceperunt pressius ad limam ducere. Eoq; fit, ut eorum multi idcirco ducant uxores, quia turpem in sacerdotibus nostris celibatū detestantur, contraq; a Lutheranicarum Ecclesiarum functionibus abstinere se conquinant contagione haeresium. Itaq; existimant graves viri, ac docti, si laicis sub utraq; specie communicatio, et doctis, pijsq; maritis sacerdotum posset concedi, fore ut populus in officio Catholicae fidei retineretur, et multi viri docti allicerentur ad Sacramentum Catholicae Ecclesiae

de utraque specie
 Populus vero sicut antea dictum est, nulla re magis devincitur ad sectariorū nova instituta, q̄ quod legit scriptum esse Accipite, comedite: Accipite, bibite etc. Haec verba textus de utraque specie adeo, fixe, tenaciterq; insederunt animis vulgi, ut decies mori mallet homines, atq; extrema perpeti, q̄ ullam admittere de una specie restrictionem. Vidimus passim multos homines, qui cum caetera essent Christiani, tamen ob hoc tam expressū Dei verbum (ut ipsi loquuntur) ad sectarios transire a nobis maluisse ut liceret utraq; specie uti, q̄ manere apud nos una contentos. Audimus etiam Saeculi vari passim in medijs gregibus sectariorū versantes, qui palam confitentur, se recta ad Papistas velle transire, si apud eos integrū esset sub utraque specie Eucharistiae sacramentum sumere. Movet istos homines devotio expressi textus, et quod audiunt apud Graecos utramq; specie usum inde usq; ab initio fuisse. Quin etiam ipsum Constantiense Concilium testatur disertè, eumq; fuisse morem comunicandi sub utraque in Ecclesia primitiva. A quo nec alij scriptores graves dissentiunt. Multa solent a multis in hanc sententiam adferri, quae consilio praetereuntur. Non enim disputandi, sed reverenter admonendi causa haec a nobis dicitur ut eo diligentius cogitetur, quid pro sananda infirmitate sedulo horum hominum expedire posset. Hoc aut certum est ipsam quidem coronam Digni corporis esse institutam ex iure Divino: Laicum vero vel sub una, vel sub utraque concari non Divini iuris sed positivum esse, res

ipsa docet, nec hoc dissimulavit Banleense Cone^m cum affirmat Ec-
clesiam ordinare posse, quomodo ipsis non conficientibus, Eucharistia
administretur, prout pro reuerentia ipsius Sacramenti, et salute
fidelium uiderit expedire, siue enim sub una specie, siue sub duplici
quis coicet secundum ordinationem, seu obseruationem Ecclesia
proficiat dignè coicantibus ad salutem. Nec dubium est, quum eo quoque
respexerit PAVLVS TERTIVS Rom. Pont. cum omnibus per Germania
Episcopis concedit facultatem sub utraq^q specie comunicandi hos,
qui deuotionis sua causa, sub utraq^q mallet, q^{uod} sub una comu-
nicari, minime profecto eam facultatem largiturus, nisi utramq^q
uel alterutram speciem in laica comunione indifferentem iurisq^{ue}
humani, non Diuini statuisset esse

quod cum ita est, cur non posset uti sua potestate mater Ecclesia!
Quanta infirmitas sit in plerisq^{ue} hominibus, et etiam Catholicis, argumento
esse potest uel hoc ipsum utriusq^{ue} speciei tam ardens desiderium Cui si mi-
Ecclesia consulere posset aliarum consensu nationum, spes magna fore
uideretur, hac tam benigna concessione Pontificis, titubantes in officio
retineri, et relapsos erigi, paulatimq^{ue} ad gremium s. matris Ecclesiae post
reduci: Sunt qui arbitrantur eadem ista occasione et Boremas, et Ruthenos
et Graecos ad unitatem Catholicae Ecclesiae sponte redituros esse, quando-
quidem et ipsi tot haereses, sectasq^{ue} pentesi ad concordiam Christiani
orbis abstrahere uideantur. Quod omnipotens Deus patri misericorditer
aliquando perficere dignetur

De emu carnium, et uini non secus olim Aeriani aduersus Ecclesiam
atq^{ue} nunc Lutetani debacabantur. Dixit enim Aerius, ieiunium non
est praecipuum, sed est Iudaicum quiddam, et iugum seruitutis. Iusto
enim non est lex posita, sed patrieidis, et matricidis atq^{ue} similibus.
Si aut uolo ieiunare inquit, quamcumq^{ue} diem arbitrio meo mihi delego
ieiunio

De ieiunijs
moderandis

ieiunio per libertatem Plani nunc sectarij eodem modo, eisdemq; pene uer-
bis. At uero dubium non est quin diuina lex sit, ut ieiunent Christiani
tametsi quoniam tempore, et quomodo id faciendum, iuris positum esse
uideatur: quando in primitiua Ecclesia, neq; idem modus obseruatus sit, neq;
idem tempus ubiq;. Quidam enim ante Pascha septem hebdomadas, quidam
tres ieiunabant, quidam ad horam nonam, quidam ad occasum solis cibi
sumptionem differabant. Fuerunt qui non a carnibus solum, sed ab omni
etiam abstinerent, solum baccis contenti, aut piscibus. Reperi fuerunt, qui
quod ab elixis abstinerent ieiunare *Ereogoyev* appellabant. Qui quidem
diuersus ieiunandi mos, non abstruse pra se fert, quod neq; tempus ieiunij
neq; ipse modus sit Diuini iuris, sed humani. Quapropter, cum hoc Epi-
scopus saeculum salutare illos de certo tempore, et modo ieiunandi
sanctiones peccatrici quosdam contempserunt iam pridem usq; adeo ui-
tare coeperit, ut etiam Catholicorum pleriq; ex conversatione eorum, qui
eas leges aspernantur, non usq; stricte obseruent antiquos ieiuniorum
canones: possit eam ob causam s. Triden' Synodus aliquid de pristino
rigore relaxare, ut mitioribus Ecclesiae praecipis plebs inuitata, in
caeteris retineretur obedientior. sed hoc sicuti reliqua pro sua prudentia
non negligent P. Patres, cum ea de re incidet deliberatio.

De coniugio
cleri
Quod ad coniugium attinet, certum est, quod pleriq; iuuentutis ardore
citius erroribus implicentur, q; possint quid optimum factu sit, iudicare.
Ducunt saepe adolescentes, literati quidem illi, sed rerum humanaru
ad huc imperiti, uxores. Et cum alende familia non suppetant sumptus;
paupertas impellit multos, ut etiam inuiti apud sectarios Ecclesiasticas
functiones ambare cogantur. qui tamen postea, q; si ex euentu stul-
torum magistro agnouerint deceptos esse, nihil magis cupiunt q; si possint
se a sectarijs extricare, ad Catholicos redire. Sed obstat continuus,
quia mariti sunt, uxores habeant, ad munera Ecclesiae obeunda apud
Catholicos non admittuntur: eaq; de causa uelint, nolint, coguntur
apud sectarios manere, et in haerem consensescere, demumq; perire una
cu' caeteris

Tametsi aut dubium non est, quin multo sanctius fecerit Rom. Eccl.
q̄ Graeca, quod illa castitatis uotum spondit, atq; ultro obtulit,
haec matrimonij consuetudinem concessit clero. Verūtamen, cum haec acta
ex istis duobus bonis non uelit eligere quod melius est, concedendum
sanē, sicuti quibusdam pijs uidetur, ut eligat, quod dumtaxat
bonum, praesertim cum maritum fieri sacerdotem nulla iuri Di-
uino prohibitum esse existimetur, sed positus uiri subiectum
esse omnes fateantur.

Ex sacris literis, et ex historys Ecclesiasticis notum est maritum
fuisse D. Petrum, et Apostolorum plerosq; alios. quā et Ancyzana
Synodus sancitit Diaconis, si in ipsa ordinatione probitati essent,
se uelle uxores ducere, ac si postea duxissent, in ministerio per-
manere licere. qui aut tacuissent, manusq; impositionem acce-
pissent, his ad nuptias nullum regressum dari oportuisse. Eandē
Ancyzana Synodi sententiam approbavit Nycena Synodus, quā
Paphnutio. quāq; uero postea eadem sententia sepius in alijs
Synodis partim concessa, partim retractata est: tamen uel hinc
certum est, siue maritus sit, siue celebs, qui sacerdotium uelit gerere,
positiui iuris esse. Hoc neg. non Diuini, eandem q; ob causam in-
tegrum esse Rom. Pont. et Coni. eam celibatus legem, quam antea
certis de causis tulisset, eandem quoq; contrarijs de causis dissolueret,
et hoc sponte sua cum bona gratia largiri, quod alias nulla ui
prohibere queat. Nam adeo inualuit etiam in clero Catholicus
(qui adhuc reliquus est in Germania) et passim feruens illa con-
trahendi matrimonij cupiditas ut in Parochijs uix inter centū
reperias unum, qui non sit, aut clam, aut palam maritus.
Neminimus quod nuper accidit in quadam uisitatione reliquiarum

in

Hungaria, reperti sunt multi sacerdotes caetera Catholici, nisi quod
 calicem populo administrarant, et ipsi duxerant uxores. Deliberatum
 fuit diu pellendi ne fuerint, an tolerandi potius. si tolerandi. Scis,
 natis malum metuebatur, in pellendi tria ingentia mala certo
 secutura uidebantur. Primum, quia alij Catholici sacerdotes cali-
 ces haberi non poterant, parochiae uastae, et orbatę sine Parochis re-
 linquenda erant; secundum, quia miseri sacerdotes coniugali aliunde
 sustentationem habere non potuissent, ad sectarios eos oportuisset
 transire, conimeliasq; uiribus deinceps Catholicos uia oppugnare.
 Tertium, quia cum Parochis Catholici prelati necessarijsq; ministris
 destituerentur, necesse fuisset tandem Episcopos Diocesanos suae
 iurisdictionem, ipsumq; demq; Dominicum gregem penitus deserere.
 Cum igitur hac quaestio in positum iure militans, id quaerat; an ne-
 cesset maritus ad sacerdotium admitti cum aliquo exemplo
 noua rei; an potius parochias uacuas abijcerit, sine pastoribus
 sine administratione Sacramentorum, sine concionibus, populumq;
 uagantem, ac dubium relinqueret, et ob hoc nomen mariti Catholicos
 expellere, et hos aduersarius coniungere, horumq; faliones nostra
 expulsione uiuare, ac demq; occasionem praeberet, ut si uacuas Dioceses
 et Episcopatus inuadant, occupent, ac demum ex populo Catholico
 sectarium efficiant. Quamq; uero (quantum ad hos tres articulos, quos
 tam commemorauimus attinet) non dubitamus aliquas Christiana Reip.
 nationes, et prouincias, nihil hisce in rebus desiderare, ut contra co-
 munes positum iuris Canones, aliquid, uel relaxetur, uel dispensetur,
 cum gentes illae ab hoc Septentrionis malo longius absint: certum
 tamen esse constat, quod haec Boreales Prouinciae, tum malis alijs
 molestentur, tum alijs quoq; remedijs egeant. Quapropter, quicquid
 in hac nostra consultatione de coniugio cleri, de laica comunione
 aut de eru

aut de esu carniū, rerūq; in iure positūo indifferentium deli-
berandi gratia protulimus, notūmus id se accipiendam, quasi
omnino necessarium putemus, eius generis dispensationes seu relax-
ationes Canonum ad omnes nationes, regna, et prouincias (Ori-
Fransitatis, pariter extendi debeere.

No' ad oēs nati-
ones extendi debere

Jam igitur si benigna mater Ecclesia hoc munere gratificata esset,
et laicis, et clericis; his permisso coniugio, illis concessis calice, spem
bonam sibi plerūq; uiri hī pollicentur fore, ut non modo residuus
cœtus Catholicorum immunis ab hereseos labe reseruati possit,
sed adaugeri etiam in Catholica religione nra. Putant aut hoc
modo agendum esse. Principio quoniam ualde necessarium uidetur
ut conuena quadam extet Catholica doctrina summa præcipua
complectens capita eorū articulorum, qui nunc potissimum in
controuersa agitantur. quod doctrina compendium populari sibi
contextum esse et perspicuum oportere, omissis subtilioribus Theo-
logorum spinis, sed plane eiuscemodi, quod congruet capui in-
doctozum Parochozum. Deinde quoniam uaria passim circūse-
runtur Dominicalium Euangeliorum postilla (ut uocantur) a
diuersis conscripta auctoribus, quozum aliqui parua sincere
parumq; Catholice docuerūt, alij uel nimis obscuri, alij admo-
dum proluxi sunt, operæpretium foret, si Rom' Patres talem
postillam ab aliquot doctis, præsentiumq; controuersiarū peritis
Theologis conscribi curarent, eo modo, ut in explicatione eu-
uistibet Dominicalis Euangely, aliquis necessarij locus tratta-
retur, de aliquo articulo Cath. fidei nostre nunc controuerso.
et quia sepe sermones ad populum habendi alijs diebus siue festis
siue festiuis, esset ualde opportunum, et utile seligi aliquot, cer-
tos anni dies, in quibus alias de Baptismo, alias de Confirmationis
Sacramenti

scriben' liber
de doctrina Cath.

De postilla con-
scribenda

de noua agenda

Sacramento, alias de eona dñi, alias de sacramento Penitentiæ et ceteris sacramentis, itemq; de ritibus, et ceremonijs Ecclesie conciones descriptæ haberentur. Populus enim ignarus est, et cum non intelligit utrum rem usum, contemnit ea omnia. Postremo et hoc necessarium esse, ut noua agenda quædam componeretur reuocentis antiquis ritibus, et reiectis nouis quibusdam, et non ualde necessarijs. Multis enim in locis angustiores Ecclesiarum ritus henus obsoleuerunt. Hæc talia scripta aucte Conc. et Rom. Imperij, caeterorumq; Catholicorum Principum (quippe ut metu horum minus resisteretur) edi oporteret, et tradi in cunctis prouincijs Catholicorum Principum singulis Parochijs, siue isti Catholici sint, siue sectarij, siue Sismatici, et tradi quidem cum hæc seueritati ni in expositionibus illi perlatum (quod dici solet) unquam recederet in disceptatione controuersiarum a prædicta summa doctrina Catholica præscripta Postilla in administrandis Ecclesie sacramentis et ceremonijs, a præscripta agenda. Jam uero si qui Parochorum aut ministroz hæc talia scripta, aut non recipere uellent, aut recepta non fideliter, et reipsa exequi, tunc demum tempus esset uocem uia cum baculis aduersus Superos erigere. Edicendum ergo simpliciter, ut qui se huic tam salutaribus mandatis uelint opponere, eos ^{grauissimas} legitimas et Deo, et ^{legitimas} magistratibus penas esse daturas. Ea talis expulsio non uidetur ullo modo commotura populum, cum publice significare possit, non eos expelli propter puram doctrinam Euangelij, quam Ap. sedes, et Cæs. uel sinceram proponi uisisset, neq; Communio utriusq; Speciei, et coniugium sacerdotum testificentur, sed eos exterminari propterea quod uel hanc, uel illam hæresim professi sint, quam hæresim nulli indigena eius prouincia probare, aut tolerare uelint. Quandoquidem, si talis secta inualesceret, periculum non solum foret de infractura

animarum salute, sed de ipso etiam statu, et pace eius prouideat. Pro-
terea indagari poterit quæ sua cuiusq; talis sectarij Paroeci prauata sit
uita, an criminosa, an ob aliquod facinus, uel ob factum aliquod turpe
famosa, atq; si tale quidpiam deprehensum esset, id continuo inuerman-
dum populo tanq; legitima causa amotionis. Non dubium est, quin si ho-
pulus audiret sibi coronem utriusq; speciei, paroecis conuicti integre
zelinquit, non modo eum talem impurum, et sectarium Paroecium expelli
impediturus sit, sed adiuturus potius; prorsum facta spe de successore
probore

Paroecis no
Epis

Ardua qstio

Jam hinc grauis incidit questio, ac difficilis, cum forsitan tali modo, quo
duximus, ^{mali paroeci passim citius} expelli possunt, q; substitui meliores, siquidem illorum magna copia
est, horum ingens inopia. Ad hanc difficultatem amouendam, hæc quæ sequuntur
ualde necessaria esse existimantur.

Primum, ut interea donec plures persone colligerentur, unus Catholicus
paroecus aliquot Ecclesijs prouideret.

Secundum, ut summa diligentia adhiberetur an aliqui ex istis sectarijs
Paroecis possent ad obedientiam Ap^{ca} sedis, et ad ueram Cath. fidei doctri-
nam reduci. Expediret forsitan eos, qui sapioris mentis spem præberent
in proximam Catholicam Academiam mitti, eosq; aliquibus Theologi-
mansuetioribus erudiendos comendari; et quo ad necessarium uideretur
ad certum tempus suppeditari eis uultum ab Ordinarijs

Tertium, quia nulla alia ratione personarum idonearum penuria suble-
uari potest, nisi publica Gymnasia instaurantur, ubi collapsa sunt,
et ubi adhuc quoquo modo uigent iuentur, atq; amplificentur,
maioribus priuilegijs, et opibus. Inuigendum igitur Episcopis
ut qui ipsi Academias non habeant in uicinia, eorum aliquot colle-
gium quoddam pro Theologia studiosis erigant, aliatq; Archiepis-
copus in eo collegio uiginti adolescentes, alij Episcopi denos, Ca-
pitulu

De alendis
Audiosis

Capitulum Cathedralis binos, et quilibet Monachus Praelatus totidem. nec suscipiatur adolescens, in tale collegium, nisi annos decem et octo natus, et iam in Philosophiae praeceptis medioeriter eruditus stipendium sufficiens ordinandum cuilibet, et in annos quinq; hae lege, ut se datis sponsoribus obligeat, quod uelit euolutis quinque uenio maiores sacros ordines suscipere, et patrono Episcopo suo pra alyis inservire: aut si horum neutrum, uel alterutrum non uellet facere promitteret acceptam pecunie summam uelle restituere. De par-
ticularibus Scholis, et domesticis eadem cura esse deberet: sed de his alibi, et comodius, et fusius poterit dici.

Quartam, quia uero plerunq; homines imperiti, nec satis firmato iudicio sunt, nonnulli Parochi, qua de causa infirmitati illorum succurrendum erit. Legunt hi extra iudicium duos, auctores probati ne sint, an improbi in doctrina Cath. fidei non dijudicantes, plerunq; ad deteriores magis propensi, q; ad bonos.

Quapropter, non infortunum fore uideretur si certus authoru Catalogus publica aulte edibus comendaretur. Compendium totius Theologiae nullum exstat concinnius, q; Petri Longobardi quem Magistrum uulgo uocamus, et illa Epitome qua merito authori Theologicae ueritatis compendium inscribitur. Extant etiam huius temporis praecleari eius gnus scriptores Rossensis, Clebtonens, Pighius, Cechius, Dominicus Soto, qui non modo aetioribus Methodis sunt complexi controuersas horum temporum, sed etiam eorum quidam postillationes super Euangelia, et Epistolas Dominicales ediderunt. Sunt et horum similes plerunq; alij quorum detectus nominatim Parochis publica aulte inungi debet. Eadem cura Ludimagistris adhibenda, ne quid docerent uel sacris, uel profanis auctoribus, quod a Cath. fidei regula discreparet. Extant multi

diversorum auctorum Catechismi, ut P^{ri}mi Merspurgen^{is}, Jesuitarum, ut
Gropieri, et similium. Ex his unus, aut alter, quasi ordinaria insti-
tutionis in puerilibus Scholis semper proponi deberet, nec alij cura
consensum ordinariorum usq^{ue} admitti.

Sextum huius negotij quasi complementum esset, si in Latioribus
Catholicorum principum provinciis plures Epatus erigerentur
quemadmodum Sereniss^{imus} Rex Hispaniarum, PHILIPPUS fecit in
Belgia. nam sunt passim Episcopatus complures, quarum Diocesi-
ad quadraginta, ad quinquaginta, ad sexaginta Germanica
miliaria patent. qui aut potest fieri, ut unus Epus tam procul,
tamq^{ue} circumfusa, quonam modo praesit clero, quo pacto obediat
populus, dispiciat? Estne verisimile quod unus Epus per unum
vel alterum Vicarium tam longe, fuseq^{ue} patentem Diocesim
legitime, et cum fructu administrari queat? Compositum est quod
in aliquibus tam magnis Diocesibus, intra annos sexaginta
neq^{ue} ulla visitationes habita sint, neq^{ue} ulla Synodi Diocesana
celebrata. qua interea in istas Dioceses irrepperint secta, et
quantam haec in populo stragem dederint absq^{ue} ingenti dolore
cogitari non potest, nedum cerni coram. Quam ob causam non
dubium est, quin si S. D. N. et haec sacrosancta synodus hoc negotium
quale sit accuratus perpenderit, daturi operam sint, ut plures
Episcopatus in istis locis, ubi maxime necessary erunt, constituentur.
sunt passim opulenta cenobia, qua cum alias partim penuria per-
sonarum, partim fraude, et iniuria Reclatorum sensum retineant
ea sane in hunc usum praesentem fructuoseq^{ue} converteri. Nec plane
transmutatio haec res nova est, cognitum est enim, quod ante
aliquot annos cum ea haeresium pestis nondum ita, sicut nunc sa-

virent

urget, Rom. Pont. non modo permiserit, sed adiuuerit etiam in Archiducatu Austria ex Monasterijs Episcopatus erigi, atq; fundari. Quae quidem complurium Episcopatum erectio non tantum nunc rem Catholicam uehementer subleuatura uideretur, cum multi pastores suam fraudem tum indagare citius, tum auertere efficacius possent, quam unus. Sed etiam in posterum cauere uigilantius, ne tot Luporum greges in sua ouilia irrepere adeo frequentes, sicut hactenus factum est, et adhuc fit. Considerent itaq; hoc negotium sacrosancta Synodus et quid legitimum ea in re Catholica religioni opportunum uideatur, cauerit, id pro sua erga Ecclesiam pietate Caes. M. V. adiutura est.

Tertio loco ductum fuit aliquam de Ecclesiasticis bonis mentionem iniiciendam esse, quando nonnulli forsitan, non malo quidem zelo, at parum tamen, ut res ipsa loquitur, tempestiue clamitent, prius clerum restitui in integrum debere, quam ille teneatur ullam subuocenturam de moribus. In eoq; persistunt pertinaciter, rati hoc onus nulla noua lege imponendum sibi, nisi antea istud antiquum restitutionis ius obtinuerint. Quamq; si in hoc genere contentio ad amissum antiqui iuris exigi res deberet, nemo ita legum Romanarum ignarus est, quin mox in promptu habeat, quid censat recte statui oportere. at uero secus suadet charitas Christiana, haec etenim non querit, quae sua sunt, non exasperatur non reputat malum. Caduca haec negligit, ut obtineat aeterna. Itaq; Saluator non tunicam quidem si quis eam petat, sed pallium quoq; dandum praecipit. Et si quis alapam in dexteram impingat, eidem et sinistra praebendam esse. Istiusmodi tempora nunc omnino esse uidentur Ecclesiastica bona erepta sunt. Est quidem haec in unam maxillam alapa grauis. Quid facis autem? praebe et alteram, sinasq; et morum in te censuram statui. siquidem haec Christianorum patientia est et humilitatis exemplum. Videbunt qua lege inferiores teneri

De re repeten
bonis ecc.

uelis ab eodem te, qui sis superior, non solum putare. Quapropter
etiam si temporalia bona depereant, ut quadam temporis, aliis non
semper mansura. Ideo ne aeterna bona quae perire non possunt, uolumus
sponte nostra abijcere? atq; fieri potest, quod his temporalibus bonis
aliqui impiè uti sint, quae olim præ fuerant a maioribus nostris Ecclesijs
collata.

Negari non potest, quin parum iustus de causis ab his qui Augustanam
confessionem profitentur, sua Ecclesijs bona erepta sint, et in usus con-
uersa prophanos, milleq; iam modis distrahta, diuendita, atq; adeo uarijs
artibus alienata, ut recuperatio uix possibilis, præsertim hoc tempore
credi possit, malle enim illi uidentur ad obedientiam Catholicae Eccle-
siæ reuerti, q̄ unq; cogitare de restitutione. Itaq; Romæ Patribus
paternè cogitandum relinquitur, an non præstet eas nunc dissimu-
lare iniurias, nec id iam frustra iure repetendum putare, quod
omnes prudentes uiri, nulla ui recuperandum cernunt, sed id
enitendum potius, quoniam modo, quibusue consilijs infinita periculi,
tantes animæ, quarum una cunctis mundi thesauris præstiosior
est, a sempiterno interitu liberare possint, q̄ quo iure rerum tem-
poralium, quae uniuersa quavis anima uiliores sunt, uindicanda
ruina! Nec dubium est quin eo respexerit Concilium Basileen. atq;
imprimis Imp. SIGISMUNDVS Christianus. Princeps, quando Hussi-
tæ passus est sibi reconciliari, facta amnistia eorum bonorū, quae illi
Ecclesijs ademerant, tenentq; in hunc usq; diem. Credibile aut
est, quod eam cum Hussitis sacienda concordia conditionem, p̄
Imperatoris pactus non sit absq; consensu Ap̄ca sedis siue expresso,
siue tacito

Faltu' Imp.
Sigismundi

Regina Angliæ. Quin et hoc non ignotum, quod sanctiss: uirgine Maria Regina
Angliæ

Anglia, cum supra omnes humani ingenij vires haereses regno suo
 diuinitus expulisset, et ueterem restitisset Catholica religionis unitate,
 restitutionem tamen temporalium bonorum ita non uisit, quae minoris
 fecit, ut instaurationem Christiana fidei, quam semper fecit maximi
 uisit non tantum, sed plane in integrum restituendam conitebatur.
 Imitanda haec exempla erunt nunc omnino S. D. N. ceterisque Romis Pa-
 tribus in Trident. Conc. congregatis, quando forte aliqui ad receptione
 Cath. fidei citius, q̄ ad restitutionem Ecclesiarum opum induci possi-
 uideantur.

Restant tandem ea, quae in fine huius scripti annexenda uidebantur
 quorumq; Cæs. u. v. forsitan Rom. Patres Concilio ab se benigne admo-
 nitos esse uolet. Auditur enim, spargiturq; ea fama iam passim non
 leue certamen increbuisse inter Patres Concilij, cum alij residentiam
 Praelatorum Diuini iuris esse uelint, alij contra humanam. Cuius conten-
 tionem quandoquidem Tridenti non queat inter Patres Concilij componi
 una parte consentiente, refragante altera, Romam ablegatam, ut ibi adiu-
 diceetur in Consistorio. Fuit eadem ista quaestio antea quoq; disputata Tridenti
 inter Theologos, et non ita multum post contrarijs libris publice editis
 divulgata, magno quidem cum dolore Catholicorum, sed non absque
 singulari aduersariorum triumpho. Uidebunt nam etiam esse inter
 Pont. sectas, atq; dispersiones, quemadmodum quidam horum ea de
 re scribens uolenter ad Catholicis extorquebat. Quid futurum erit
 si certamen id non inter unum, uel alterum Theologum, sed inter
 ipsos Concilij primarios Patres exarsisse aduersarij intellexerint.
 Sunt uiri q̄j qui uerentur, ne ex ea ista disceptatione mox alia
 sequutura sint multo periculosiora: cum si altera pars, quae in Rom.
 curia Consistorio non consentit, auctoritatem Concilij, uel ipsi summo
 Pont. preponendam censeret, posset haec contentio (quod Deus clementer

Annexa

Quaestio Resol-
dentia

duertat) uniuersi Concilij fundamentum penitus labefacta. Concordia ueritatis, soror est discordia dissipationis mater, si Theologi
pauatis dissentientium Scholasticorum Doctorum opinionibus, pro se
quisq; indulgere uolent, quis erit rixandi finis? quam definiunt
absq; contentiosa liti questionem? confestim initio impingetur,
in medio haerebunt dubij, in fine discedent re infecta. Notum
est enim quam uaria sint, et quam perplexa disputationes de Iustitia
originali, utrum protoplastus in sola Iustitia creatus sit, absq; gratia
gratum faciente, an in utraq; simul. Tum uero in articulo Iustifi-
cationis, q; litigiose contendere solent Theologi, sit ne caritas
an uero gratia Iustificationi formalis? Itemq; de certitudine
gratia q; uehemens altercatio, et plena offendiculi superioribus
annis in eodem Tridentino Concilio, fuit excitata!

Has sane, harumq; consimiles tam contentiosas disceptationes cum au-
diunt Sectarij inter Patres exerceere, tum illi gaudere taciti, atq; excu-
sare suas haereticas dissensiones exemplo litium nostrarum. Quoniam
uero animaduertitur Christiani orbis in eum unitatem ex unitate
Catholica fidei pendere, bellumq; sectariorum esse pacem Ecclesiae
et destructionem haereseos. Eam plane ob causam perq; benigne P. mos
Patres Concilij praesidentes admonendos esse iudicamus, ut dent
operam ne istiusmodi quaestiones qua offendiculos, contentiones parere
possint uel propterea omnino, uel si omitti nulla ratione queant, non
in bilem effundi, nec efferri in fabulam aduersariorum patiantur.
Non enim illi quicq; eorum qua pacifice, atq; salutariter istis gerentur
audient libenter, sed qua perperam, qua litigiose, qua hostiliter
ut mdt

ut inde possint fumos aliquos arripere: quibus decepto populo lucem
 veritatis obscurent, errores suos tegant, ob idas sane causas, et propter
 gravissimas alias rationes quae nunc consulis praeferuntur
 mallet graues uici ab omni dogmatum eorum: de quibus hae
 etate nostra, cum sectarum primarijs ducibus est ecclesiae contro,
 uersia penitus abstinere tantisper donec primo quoq tempore
 opportuna occasio, quam pii uiri seuis oblaturum uiri sperant
 preberetur

Haec quidem sunt capita eius deliberationis, quam S. C. N. V.
 nos sibi conscribere uoluit: quae plane eiusmodi est S. Caesar, ut
 sicuti fortasse ulterius cogitandi occasionem Romis Patribus preber
 possit, ita ut aliquid uel docere uel praescribere debeat uelle
 uideri id nequaquam est cogitationis nostrae, sed hoc operam dedimus
 potissime ut tam sacrosancti instituti principum pio studio nostro
 incitare, atq; promouere uelle cognosceremus, nihil enim hae in
 deliberatione quaritur cupidius, nihil studetur ardentius, q; ut
 huius sacrosanctae synodi omnes conatus, atq; labores, omniaq;
 studia eo uergant, atq; dirigantur quo ueritas Cath. fidei defendi
 possit, errores refutari, enormesq; tam populi q; cleri mores
 reformari, ac tandem sua pax restitui S. matri Ecclesiae, ad glo,
 riam diuini nominis, et ad aeternam salutem incolumitatemq; gnis
 humani Ea quidem de causa S. Imp. cum hanc noam erga C. N. V.
 declaramus debitam obedientiam, et sincero quodam, et in Catholicam
 religionem deuoto, ac in sedem Apostolicam obseruandissimo
 animo eam istam deliberationem noam, licet ex infirmo iudicio

ex Christiano tamen certè pectore, et Catholico profectam offerimus
Speramus S. Cesarea. M. V. fore eam non ingrati, nec quos
Triden' Concilij Patres in malam partem interpretaturos esse
Sed multo magis voluntatem nostram q' ingenij vires ponderaturos
atq' hic nunc unice eriti velle ut tandem sit prosum, qui nunq'
cessant pro felici successu istius S. Concilij ardentes preces ad
Deum fundere suspirijs, atq' sanctis votis aliquando satisfacere,
cisi' videantur.

Eiusdem S. Ces. M. V. Vra

Fidelissimi et humillimi

servitores

N. deputati ad Consultationem
de articulis reformationis
in Conc. Triden' propositis

